



Methodiek

Actorenanalyse op kracht en macht (KleurenABC)

Deze analyse geeft inzicht in de machtsverhoudingen tussen actoren in het beleidsnetwerk. Het gaat hierbij enerzijds om 'macht'. Welke actoren kunnen echt iets afdwingen en welke niet? Anderzijds gaat het om de vraag: wie denkt en doet er mee en wie denkt er 'tegen'? Oftewel: hoe verhouden actoren zich tot de richting waarin beleidsmakers denken? Zijn het bondgenoten en ambassadeurs of worden het geduchte tegenstanders? Zo kan worden ingeschat waar kansen en bedreigingen liggen voor het verdere beleidsproces. In dit document wordt beschreven hoe u deze analyse samen met beleidsmakers kunt uitvoeren.

Toelichting

Beleidsproblemen verschillen. Soms is er sprake van een probleem dat door de overheid relatief eenvoudig kan worden opgelost. Als de overheid zelf bij macht is oplossingen te implementeren en iedereen die daar verder voor nodig is meewerkt, kunnen andere strategieën worden ingezet dan wanneer dit niet zo is. Voor een aantal problemen is bekend 'hoe het veld erbij ligt', maar voor een aantal problemen ook niet. Bovendien kunnen de verhoudingen veranderen in de loop van de tijd. Om inzicht te krijgen in de krachtsverhoudingen in het netwerk waarin het beleidsprobleem zich afspeelt, worden in deze krachtenveldanalyse twee aspecten onderzocht: macht en houding/energie.

Macht

De vraag is hoe de macht over de spelers in het spel verdeeld is. Grofweg is sprake van drie machtscategorieën:

- Veel macht: actoren kunnen echt iets afdwingen bij andere actoren, of ze kunnen iets met kracht tegenhouden. In deze analyse krijgen actoren met veel macht de letter **A** toebedeeld.
- Minder macht: actoren kunnen alleen maar proberen iets te beïnvloeden en soms slagen ze daarin. In deze analyse krijgen actoren met minder macht de letter **B**.
- Weinig macht: actoren staan tamelijk machteloos aan de zijlijn. Deze actoren krijgen een **C**.

Houding

De vraag is hoe spelers denken over de richting waarin het beleid zich beweegt of anders gezegd: hoe richten zij hun energie? Er zijn vier categorieën:

- Positief: actoren hebben soortgelijke belangen als de beleidsmakers, denken actief mee, zijn misschien zelfs wel ambassadeur voor het beleid. In deze analyse worden deze actoren **GROEN** genoemd.
- Neutraal: actoren hebben geen uitsproken mening of houding jegens het beleid. Deze actoren zijn in deze analyse **ORANJE**.
- Negatief: actoren voelen zich geschaad door het beleid of hebben er veel belang bij om er niet aan mee te willen werken. Deze actoren zijn **ROOD**.
- Onbekend: van een aantal actoren is het niet bekend hoe ze tegenover het beleid staan; ze zijn bijvoorbeeld nieuw in het veld of nooit eerder betrokken geweest. Deze actoren zijn **ZWART**.

Aanpak

Zorg voor een flipover en stiften in de kleuren groen, oranje, zwart en rood.

1. Maak eerst een lijst van alle spelers die een rol spelen bij het beleidsprobleem. Het gaat niet alleen om formeel betrokken partijen en spelers binnen de eigen organisatie, maar ook om actoren buiten de directe eigen kring. Kortom: om iedereen die van belang is bij het beleidsprobleem.
2. Geef alle actoren een kleur:
 - groen = positief
 - oranje = neutraal / passief
 - rood = negatief
 - zwart = onbekend
 Je kunt dit doen door een gekleurde stip bij de actoren te plaatsen.
3. Geef alle actoren een letter:
 - A = zeer machtig
 - B = redelijk machtig
 - C = niet machtig

Als je bij stap 3 de letter er meteen in de kleur van de stip bijzet, dan zie je meteen hoe de verhoudingen liggen:

- Veel groene A's? Dat is mooi. Er zijn machtige partijen die mee zullen werken, veel ambassadeurs, er is weinig tegenstand te verwachten. Met voorlichting en het maken van werkafspraken met actoren in een projectmatige aanpak, kan veel worden bereikt.
- Veel rode A's? Een uitdaging! Veel machtige partijen die het niet in hun belang vinden om mee te werken aan het beleid. Dit heeft gevolgen voor het verdere proces en de strategiebepaling. Hier is onderhandelen en prudent procesmanagement meer op zijn plaats. Ook al zijn de belangen misschien tegengesteld; zijn er win-win-situaties denkbaar?
- Veel oranje en zwarte actoren? Het is nodig om nader te onderzoeken hoe de actoren zich verhouden ten opzichte van het beleid en of ze wel of geen risico zullen vormen voor het vervolg. Oranje actoren zijn misschien wel in positieve te beïnvloeden; van de zwarte is dat moeilijk te voorspellen. Leer hun belangen kennen en kijk op welke manier ze betrokken kunnen worden in het verdere proces.

Bedenk dat niets zo dynamisch is als een spel met allerlei verschillende partijen en een beleidsproces dat verschillende stappen, rondes en fases kent. Doe de krachtenveldanalyse dus meer dan eens in een proces.

Deze factsheet is deels gebaseerd op de krachtenveldanalyse van Kern Konsult, (hand out O-PMC-18/01), 2005.